

Referendumi

Na referendum hodimo, glasujemo, včasih se celo prepiramo o njem – a v resnici marsikdo ne ve natančno, kaj referendum sploh pomeni.

Najpreprosteje povedano: referendum je način neposrednega odločanja volivcev o določenem vprašanju ali zakonu. To pomeni, da se ne odločajo le poslanci v državnem zboru, ampak lahko svojo voljo izrazimo vsi državljani, ki imamo volilno pravico.

Vrste referendumov

V Sloveniji poznamo več vrst referendumov, najpogosteje pa se uporabljata zakonodajni referendum in posvetovalni referendum.

Čeprav oba vključujeta glasovanje državljanov, imata povsem drugačen namen in učinek.

Zakonodajni referendum

Zakonodajni referendum je oblika neposredne demokracije, zapisana že v ustavi.

Uporabi se takrat, ko želimo, da ljudje odločijo o že sprejetem zakonu, preden ta dokončno začne veljati. Gre torej za zakon, ki ga je državni zbor že sprejel, a ga še ni razglasil.

Da referendum velja, mora biti izpolnjen t. i. kvorum zavrnitve. To pomeni, da je zakon zavrtnjen le, če proti njemu glasuje večina volivcev, ki so glasovali, in hkrati vsaj petina vseh volilnih upravičencev v Sloveniji.

Torej ne zadošča samo večina glasov “proti” – pomembno je tudi, koliko volivcev je dejansko prišlo na volišče.

Postopek odločanja je dvostopenjski:

1. najprej se ugotovi, ali je večina veljavno glasovalnih volivcev glasovala proti zakonu;
2. če je odgovor “da”, se preveri še, ali ta večina predstavlja vsaj petino vseh volivcev v državi.

Če ti pogoji niso izpolnjeni, se zakon lahko razglasi in začne veljati. Če pa je večina dovolj velika, se zakon zavrne.

Po objavi uradnega izida referenduma mora državni zbor zakon, ki je bil zavrtnjen, takoj poslati v razglasitev. Hkrati eno leto po takšni odločitvi ne sme sprejeti novega zakona, ki bi bil vsebinsko v nasprotju z voljo volivcev.

To pomeni, da je zakonodajni referendum zavezujoč – odločitev ljudi ima dejanski učinek na veljavnost zakona.

Posvetovalni referendum

Druga možnost je posvetovalni referendum, ki ima nekoliko mehkejšo naravo.

Tu ne odločamo o zakonu, ampak le izražamo mnenje o določenem vprašanju. Namen posvetovalnega referenduma je, da državni zbor dobi občutek, kako javnost gleda na določeno temo, vendar izid ni zavezujoč.

Če na primer večina glasuje "za" neko idejo, to še ne pomeni, da bo parlament moral sprejeti zakon v skladu s to voljo. Lahko jo upošteva, lahko pa tudi ne.

Pomembna razlika je tudi v tem, da pri posvetovalnem referendumu ne obstajajo nobeni kvorumi – ne glede na udeležbo ali razmerje glasov. Cilj je preprosto pridobiti občutek javnega mnenja, ne pa sprejeti ali zavrniti zakon.

Ker gre za vprašanje, ne za zakon, posvetovalni referendum navadno poteka še preden ima državni zbor pripravljen konkreten predlog. Tako se lahko preveri, ali je ideja sploh smiselna in kako jo ljudje razumejo.

Zakaj je to pomembno?

Referendumi so eden redkih trenutkov, ko lahko državljani neposredno vplivamo na delovanje države.

Zakonodajni referendum omogoča, da zakon "ustavimo" ali potrdimo, posvetovalni pa daje glas ljudem pri oblikovanju prihodnjih odločitev.

Čeprav je postopek zapleten in ima svoje omejitve, ostaja referendum pomemben del demokracije – tisti trenutek, ko se vprašanje iz dvorane državnega zbora prenese med ljudi.

Revision #2

Created 2025-11-10 13:57:55 UTC by lajzatelebane

Updated 2025-11-10 17:26:55 UTC by lajzatelebane